

Enligt sändlista

Stockholm 2008-03-26

Inbjudan till samråd angående planerad komposteringsyta på fastigheten Norra Djurgården 1:1

Kungliga Djurgårdsförvaltningen inbjuder till samråd enligt miljöbalken (6 kap 4§) inför en utökning och miljöanpassning av en befintlig komposteringsyta på Norra Djurgården. Eftersom den planerade verksamheten kräver tillstånd enligt miljöbalken så ska man samråda med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli berörda. Samrådet ska ge möjlighet att påverka och lämna synpunkter på den planerade verksamheten. En miljökonsekvensbeskrivning kommer att upprättas och ingå som en del av ansökan. De synpunkter som lämnas under samrådet kommer att behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Ett samrådsmöte med länsstyrelsen och Stockholms stads miljöförvaltning hölls den 4 februari 2008. Samrådet med övriga berörda sker nu i första hand skriftligen. En inbjudan till samråd kommer också att ske via annons i lokaltidningen Östermalmsnytt.

Ni är välkomna att inkomma med frågor eller synpunkter gällande föreslagen verksamhets lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan. För att kunna ta med synpunkterna i samrådsredogörelsen till Länsstyrelsen bör dessa vara oss tillhanda senast **den 18 april 2008**. Yttranden skickas till WSP (som är konsult åt Kungliga Djurgårdsförvaltningen) på nedanstående adress. Frågor besvaras i första hand av Nina Munthe, WSP.

Med vänlig hälsning

Kungliga Djurgårdsförvaltningen genom
WSP Environmental, Mark och Vatten Stockholm

Nina Munthe
WSP Environmental
121 88 Stockholm
Tfn: 08-688 60 13
nina.munthe@wspgroup.se

2008-03-27

Dnr: 2008-262-300

SAMRÅDSUNDERLAG

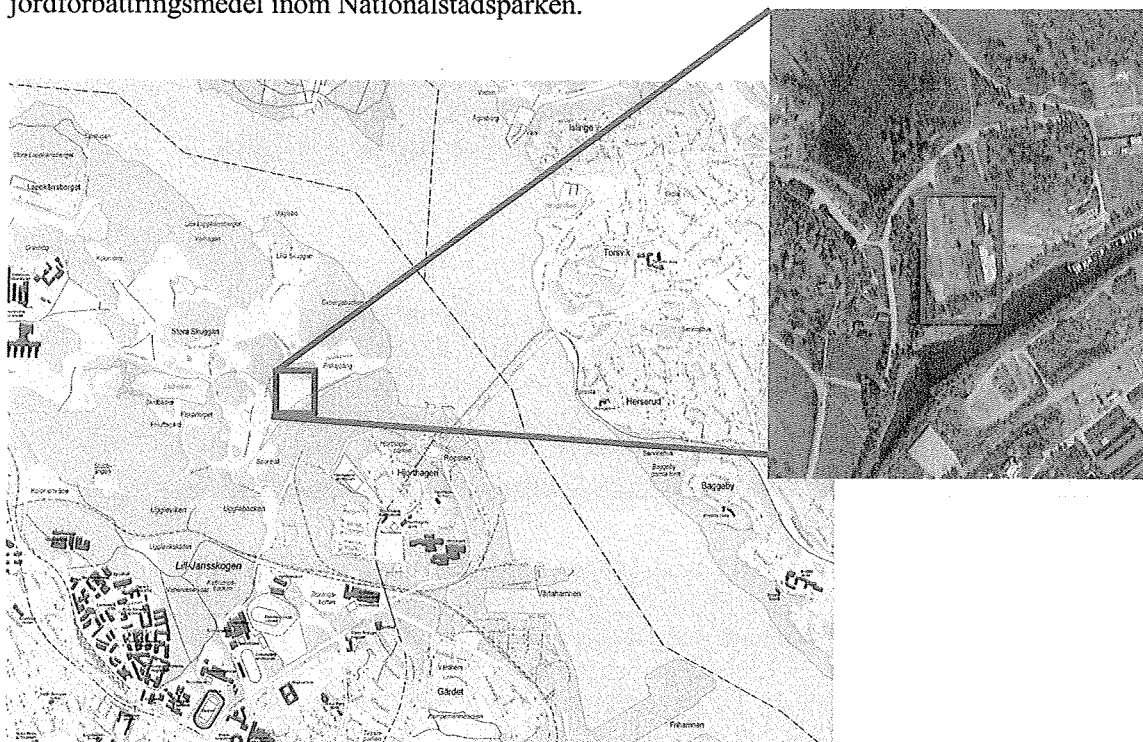
Komposteringsyta på del av fastigheten Norra Djurgården 1:1, Stockholm

1. Bakgrund

Kungliga Djurgårdsförvaltningen bedriver i nuläget kompostering i begränsad omfattning på en del av fastigheten Norra Djurgården 1:1 i Stockholm, inom området Fisksjöäng som är beläget inom Nationalstadsparken.

Man planerar nu att utöka komposteringen och samtidigt göra den mer miljöanpassad genom att invalla och hårdgöra ytorna för kompostering. Avsikten är primärt att ta emot gödsel från stallar i Nationalstadsparken och därigenom minska transporterna genom staden. Den utökade verksamheten definieras som miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken (9 kap. 1 och 2 §§), med Länsstyrelsen som prövningsmyndighet. Kungliga Djurgårdsförvaltningen har därför uppdragit åt WSP Environmental att sammanställa de handlingar som krävs för en tillståndsansökan.

Efter avslutad kompostering planeras det komposterade materialet att användas som jordförbättringsmedel inom Nationalstadsparken.

Figur 1. Verksamhetens lokalisering norr om Husarviken, vid Fisksjöäng.

2. Lokalisering - alternativ

Kungliga Djurgårdsförvaltningen har utrett flera alternativa områden för lokalisering av komposteringen:

Alternativ 1: Storängsbotten (inom området Idrottsparken)

Detta område är beläget nära de hästar som finns inom Nationalstadsparken. Området är förhållandevis mycket bebyggt och anlagt och mycket attraktivt för sport- och idrottsverksamhet. Vidare är området en viktig spridningskorridor för biologin mellan Norra och Södra Djurgården. Områdets sportprofil och gröngöring avses stärkas.

Alternativ 2: Borgen (norra delen av området Ladugårdsgärde-Kaknäs)

Området är parklandskap och naturmiljö. Transporterna från häststallarna skulle gå genom bostadsområden (Gärdesstaden). Den framtida inriktningen av Borgenområdet bör så långt som möjligt ha inriktning på publik verksamhet enligt förslaget till översiktsplan för Nationalstadsparken (ställs ut för närvarande, mars 2008).

Alternativ 3: Bergianska trädgården (nordöstra delen av området Vetenskapsstaden)

Till detta område är transporterna längre. Området disponeras inte av Kungliga Djurgårdsförvaltningen. En besvärlig korsning med Roslagsbanan gör alternativet mindre lämpligt.

Alternativ 4: Fisksjöäng (nära Husarviken, Norra Djurgården)

Viss komposteringsverksamhet pågår redan på detta område. Området är fd industriområde (mindre industrier). En anpassad inramning (planteringar och skydd) är en förutsättning för detta alternativ, för att inte störa friluftsliv och rekreation.

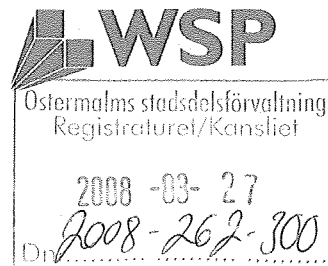
Samtliga alternativ är lokaliserade inom Nationalstadsparken. Alternativet Fisksjöäng framstår som fördelaktigt för den föreslagna verksamheten eftersom det redan förekommer viss kompostering i området som varken stör närboende eller de som nyttjar området för friluftsliv.

3. Planerad verksamhet

Områdets läge visas i figur 1. Ytan för verksamheten är ca 10 000 m² och utgör den västligaste delen av Fisksjöängs f.d. industriområde (östra delen är återställd till grönområde). I nuläget används området för vinterutfodring av boskap (Highland cattle), virkeshantering och kompostering (i mindre skala). Området är delvis hårdgjort med betongplattor varav vissa är i gott skick medan andra är sönderspruckna. Marken mellan plattorna är inte hårdgjord. En terminalpunkt för kraftledningstunnel kommer att anläggas i den norra delen av området.

Den planerade verksamheten består i att huvudsakligen hästgödsel utblandad med strö eller halm från närliggande ridverksamheter komposteras för att slutligen användas som jordförbättringsmedel. Mängden hanterat material per år är beräknas bli cirka 3000 ton. Komposten läggs upp i strängar, ca 1,5 m höga och 2,5 m breda i basen. Materialet vänds sedan enligt ett bestämt schema för att underlätta komposteringsprocessen. Efter ca tre månader är förloppet avslutat och materialet är färdigt att föras ut från området. Komposteringstekniken finns beskriven och utvärderad i några rapporter¹. Det material

¹ Steineck S., Svensson L., Tersmeden M., Åkerhielm H. & Karlsson S., 2001. Miljöanpassad hantering av hästgödsel. JTI-rapport 280, Institutet för jordbruks- och miljöteknik, samt Stig Karlsson och Gunnar Torstensson. 2003. Strängkompostering av hästgödsel. Institutet för jordbruks- och miljöteknik. JTI rapport 313.

som avses komposteras är i normala fall så torrt att allt regnvatten kommer att förbrukas i komposteringsprocessen.

Området kommer att hårdgöras med tät och slitstark yta. Ytan anläggs så att den får ett svagt fall ner mot en uppsamlingspunkt för regnvatten. Hela ytan ges också en låg invallning vilket medför att den i princip utformas som en stor men mycket grund bas-säng. Denna dimensioneras för att med marginal klara ett 10-årsregn² utan kompostmaterial på ytan. Det vatten som vid häftiga regn samlas innanför invallningen suges normalt upp direkt av kompostmaterialet. Vid behov kan vatten pumpas från lågpunkten till kompostlimporna. Något vattenöverskott som läcker till omgivningen kommer därför inte att uppstå.

Området inramas av vallar och staket kompletterat med naturlika planteringar som skydd gentemot omgivningen. Planteringarna kommer att utformas så de ansluter till befintlig vegetation vid Laduvikens utlopp och ändrar därefter sammansättning för att möta kringliggande kulturlandskap. Ambitionen är att åstadkomma en mjuk integrering i landskapet som inte upplevs som störande eller platsfrämmande. Vegetationen förmodas även vara positiv för fåglar och annat djurliv.

Vid anläggande av komposteringsytan kommer schaktning i förorenat material att undvikas så långt det är möjligt. Den planerade hårdgörningen kommer att skydda de markföroreningar som finns kvar inom området. En mindre del av den iordninggjorda ytan kommer även i framtiden att användas på liknande sätt som idag (virkeshantering, trädgårdskompost och materialupplag).

4. Förutsättningar

4.1 Planförhållanden och skydd

Det aktuella området omfattas inte av någon detaljplan eller några områdesbestämmelser. Området är beläget inom Nationalstadsparken. Nationalstadsparken skyddas enligt 4 kapitlet miljöbalken som ett område av riksintresse i sin helhet. Bestämmelserna innebär att ny bebyggelse och nya anläggningar får komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Strandskydd gäller enligt miljöbalken 100 m från strandlinjen på land och i vatten.

4.2 Mark

Ett flertal undersökningar har gjorts av föroreningar i mark och grundvatten. Dessa har visat på relativt höga halter av tungmetaller och i viss mån organiska föreningar. En riskbedömning för människors hälsa och miljö har gjorts³.

Viss förorenad jord kommer sannolikt att avlägsnas innan den nya komposteringsytan görs klar, det som lämnas kommer att täckas och därmed skyddas av en hårdgjord yta. Dessa åtgärder kommer att innebära att riskerna för påverkan på människor och miljö kommer att bli mindre än i dagsläget. Vid markarbeten kommer erforderliga kontakter att tas med Stockholms stads miljöförvaltning.

² Ett tioårsregn är ett kraftigt regn som statistiskt inträffar en gång på tio år.

³ Kungliga Djurgårdens Förvaltning. Komposteringsyta – del av Norra Djurgården 1:1, Stockholm. Fördjupad miljö- och hälsoriskbedömning. 2007-06-18. WSP Environmental.

4.3 Fastigheten

Huvuddelen av Nationalstadsparken, inklusive den berörda fastigheten, ägs av staten genom Statens Fastighetsverk. För Djurgårdsmarken gäller kunglig enskild dispositionsrätt som administreras av Kungliga Djurgårdsförvaltningen sedan 1809.

5. Förväntad miljöpåverkan

Den positiva miljöpåverkan består i att gödseltransporterna genom staden minskar betydligt jämfört med dagens situation. Dessutom innebär användningen av komposterat material som jordförbättring att man tillvaratar den resurs i form av näring och organisk substans som finns i hästgödseln. Den negativa lokala miljöpåverkan som verksamheten skulle kunna ge upphov till är buller från maskiner, lukt samt utlakning av näringsämnen.

Buller uppstår vid leverans och hämtning samt bearbetning av komposten. Genom skyddsvallar alternativt plank som uppförs kring anläggningen kommer bullret att dämpas något. Bullret kommer bara att uppstå under arbetstid.

Lukt från gödsel kan inte helt undvikas vid leverans av färskt material innan komposteringsprocessen kommit igång. Om komposteringen genomförs på rätt sätt blir dock luktproblemen under komposteringsprocessen försumbara. En kompost får inte förväxlas med en gödselstack och varken lukt eller flugor verkar vara ett problem på liknande anläggningar. Plank/skyddsvallar hindrar också att vinden kommer åt upplagen. I det fall lukt ändå uppstår från verksamheten utgör det enbart ett komfortproblem, några hälsofarliga eller smittbärande ämnen kommer inte att spridas.

Gödseln är uppblandad med strö och naturligt torr vilket gör att den inte släpper ifrån sig vätska. Invallningen dimensioneras så att den kan rymma en volym som överstiger maximal regnmängd under en tioårsperiod. Något lakvatten bedöms därför inte komma att avgå till omgivningen.

Sökande och kontaktuppgifter

Adress: Kungliga Djurgårdsförvaltningen,
Stora Skuggans väg 22, 115 42 Stockholm

Org nr: 802000-6808

Kontaktperson: Henrik Niklasson, Tfn: 070-545 93 87,
henrik.niklasson@royalcourt.se

Konsult: Nina Munthe, WSP Environmental, 121 88 Stockholm
Tfn: 08-688 60 13, nina.munthe@wspgroup.se

Stockholm 2008-03-26

WSP Environmental, Mark och Vatten Stockholm

Nina Munthe

WSP Environmental
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: 08-688 60 00, Fax: 08-688 69 22
WSP Sverige AB

ADRESS- OCH SÄNDLISTA

Blad nr

1

Uppdrag

Ansökan om tillstånd för komposteringsyta,
Norra Djurgården 1:1, Stockholms kommun

Uppdragsnr

10088365

Upprättandedatum

2008-03-13

Revideringsdatum

Upprättat av

Nina Munthe

Utsicksdatum

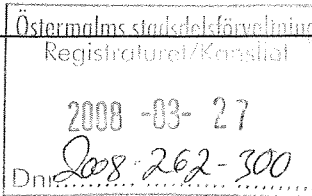
2008-03-26

Avsändare

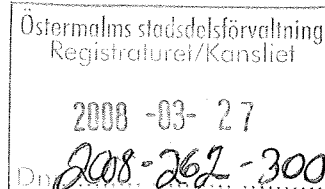
Nina Munthe

Meddelande

- (1) Inbjudan till samråd
(2) Underlag för samråd
(3) Denna sändlista
(4) Anteckningar från samråd den 8 februari, 2008 (Länsstyrelsen och Miljöförvaltningen, Stockholms stad)

Mottagare	Tel, fax, e-post	Övrigt	Typ av handling. Antal omgångar				
			1	2	3	4	5
Bengt Astland	Fiskartorpsvägen 100 115 42 Stockholm	Hyresgäst	1	1	1		
Christer Lignell	Fiskartorpsvägen 90 115 42 Stockholm	Hyresgäst	1	1	1		
Kenneth Michaelsson	Fiskartorpsvägen 92 115 42 Stockholm	Hyresgäst	1	1	1		
Karl-Erik Johansson	Fisksjöängsvägen 7 115 42 Stockholm	Hyresgäst	1	1	1		
Norbergs Bygg och Inredning AB	Box 22, Sturegatan 3, 776 21 Hedemora	Hyresgäst (Fisksjöängsv. 7)	1	1	1		
Birgitta Persson	Fiskartorpsvägen 98 115 42 Stockholm	Byggnad i privat ägo	1	1	1		
Fortum, huvudkontor	Hangövägen 19 115 77 Stockholm		1	1	1		
Stockholms stad, Stadsbyggnadskontor	Box 8314 104 20 Stockholm		1	1	1	1	
Stockholms stad, Exploateringskontor	Box 8189 104 20 Stockholm		1	1	1	1	
Östermalms stadsdelsförvaltning	Box 24156 104 51 Stockholm		1	1	1	1	
Ropstens båtklubb	Box 39009 100 54 Stockholm		1	1	1		
Förbundet för Ekoparken	Stora Skuggans väg 30, 115 42 Stockholm		1	1	1		
Djurgårdens Lilla Värtans Naturskyddsförening	c/o Per Olof Fredriksson, Sandhamnsgatan 26, 115 40 Stockholm		1	1	1		
Statens Fastighetsverk	Box 2263, 103 16 Stockholm	Fastighetsägare	1	1	1	1	
Henrik Niklasson Kungliga Djurgårdens Förvaltning	Stora Skuggans väg 22; 115 42 Stockholm		1	1	1		

PM**Minnesanteckningar från samrådsmöte den 4 februari 2008**

Närvarande:

Henrik Niklasson (HN)	Djurgårdsförvaltningen
Sven Bomark (SB)	Länsstyrelsen i Stockholms län
Lena Embertsén (LE)	Miljöförvaltningen i Stockholms stad
Per Johansson (PJ)	WSP Environmental

Mötet hölls på Djurgårdsförvaltningens kontor i Stora Skuggan, Stockholm, och behandlade Djurgårdsförvaltningens planer på en komposteringsanläggning inom en del av fastigheten Norra Djurgården 1:1.

HN inledde med att berätta att planerna för gödselhanteringen har funnits länge men att genomförandet måste synkroniseras med anläggandet av en kraftledningsterminal i områdetets norra del.

SB frågade om verksamhetsområdet ligger inom nationalstadsparken. HN svarade att det gör det. SB påpekade att en viktig faktor för tillåtligheten inom nationalstadsparken är att hästgödseln uppkommer inom parken. Helst ska även slutprodukten användas inom parken.

HN berättade att de flesta intressenterna finns inom nationalstadsparken. Gödsel i obrunnen form är mindre lämplig som gödningsmedel och ganska skrymmande. I nuläget transporteras gödseln ut ur parken för att hanteras och sannolikt till stor del deponeras på annat håll. Totalt bedöms 300 hästar kunna leverera gödsel till anläggningen.

Enligt HN är behovet av kompost inom parken stort och att detta i nuläget köps in utifrån.

HN beskrev översiktligt hur komposteringen kommer att gå till. Gödseln läggs upp i strängar som vänds med jämna mellanrum. På så vis bryts gödseln ner aerobiskt (med lufttillträde) vilket motverkar problem med lukt. Det är viktigt att rätt temperatur erhålls inne i komposten, detta kontrolleras med en termometer. Processen tar ca 3 månader.

SB undrade om gödsel lagras inom verksamhetsområdet innan komposteringen påbörjas.

HN svarade att komposteringen i princip startas direkt när materialet kommer in. Någon renodlad lagring sker därför inte.

EL frågade om hantering av gödsel pågår i nuläget. HN svarade att det sker men i ytterst liten skala.

SB frågade om annat material kommer att hanteras inom verksamheten. HN svarade att gödsel från de kor som betar i anslutning till anläggningen också ska tas in, det rör sig dock bara om gödsel från ca 25 djur.

HN och PJ beskrev de skyddsvallar som man planerar att anlägga runt verksamhetsområdet. Dessa ska framför allt hålla obehöriga borta från verksamhetsområdet, men kommer också att motverka störningar på omgivningen på grund av insyn och buller. De kommer att bli ett par meter höga och dessutom planteras med buskar. Marken nere mot Husarviken har ganska dålig bärighet, det kan därför bli plank istället för vallar i den riktningen. Information om verksamheten och viss insyn kommer att ordnas på en speciell plats.

SB frågade om det finns någon detaljplan eller liknande som reglerar höjder mm. PJ lovade kontrollera detta.

EL frågade vad avståndet till närmaste bebyggelse blir. HN svarade att det inte är helt avgjort hur nära den planerade bebyggelsen på andra sidan Husarviken kommer att hamna, inte heller hur hög den blir.

EL tog upp frågan om markföroreningarna inom det planerade verksamhetsområdet..

PJ svarade att marken är väl undersökt i flera omgångar och att de påträffade föroreningarna är riskbedömda. Förorenad jord kommer att behöva schaktas bort i samband med att kraftledningsterminalen byggs, men i övrigt kommer man att sträva efter att täcka över föroreningarna istället för att gräva bort dem. Det ger den minsta totala miljöpåverkan. Resultatet av undersökningarna och riskbedömningen har redovisats för miljökontoret.

HN och PJ beskrev vidare frågeställningarna kring lakvatten och dess hantering. Totalt sett förbrukar processen vatten och gödseln släpper därför inte ifrån sig någon lakvätska. Problem uppstår bara vid häftiga regn då det kan tillföras mer vatten än vad materialet kan ta upp under den tid regnet pågår. Vatten med högt innehåll av gödningsmedel kan då spridas till omgivningen. Genom att anläggningen utformas med en hårdgjord yta och en låg kant runt kommer allt vatten att samlas upp i vad som kan liknas vid ett stort tråg. Detta kan dimensioneras för t ex ett 10-årsregn.

HN berättade att det i nuläget är oklart vad den hårdgjorda ytan kommer att bestå av. Täthet och hållbarhet kommer att vara styrande för valet av underlag.

PJ tog upp frågan om den kod (90.160) som angetts för verksamheten är lämplig. SB och EL höll i princip med men EL erinrade sig att gödsel eventuellt kunde klassas som *animaliska biprodukter* vilket i så fall skulle medföra en annan kodning. PJ svarade att han undersökt saken och tolkat *animaliska biprodukter* som slakteriavfall, PJ lovade dock att undersöka saken ytterligare.

SB påpekade vikten av att belysa lokaliseringsfrågan i en kommande miljökonsekvensbeskrivning. En rimlig avgränsning i det sammanhanget är att Djurgårdsförvaltningen måste ha rådighet över de platser som tas upp.

EL frågade om det är känt ifall klagomål förekommit vid liknande anläggningar någon annanstans. HN kände inte till något fall och påpekade att luktproblemen vid aerob kompostering är obetydliga jämfört med vid vanlig lagring av gödsel. PJ kände inte heller till något fall.

EL efterlyste redovisning av de åtgärder som kan vidtas vid eventuella klagomål.

2008-03-27

208-262-300

SB efterlyste en riskanalys med åtgärdslista.

SB och EL frågade vilka typer av strö som förekommer. HN svarade att spån och halm är vanligast.

EL frågade vilken vindriktning som förhärskar. HN svarade VSV.

SB frågade hur transporterna kommer att ske. HN svarade att införsel sker med lösflak eller containersystem. Hämtning kommer att ske på många sätt, men vanligast blir sannolikt traktorslöp och mindre lastbilar. Sannolikt kommer det att röra sig om någon eller några transporter per dag.

PJ frågade vilka intressenter man lämpligen inkluderar i samrådet. SB och EL föreslog följande:

- Djurgårdsförvaltningens hyresgäster på andra sidan vägen.
- Fortum (ägare av terminalen).
- Stadsbyggnadskontoret (för de planerade husen på andra sidan Husarviken).
- Östermalms Stadsdelsförvaltning.
- Ropstens Båtklubb.
- Eventuella övriga föreningar.

Samrådet bör inkludera direktinfo till närmast berörda och kungörelse i någon tidning. Om intresset är stort kan även ett informationsmöte komma att behövas.

Mötet avslutades med en rundvandring på det planerade verksamhetsområdet. Frågan framkom då hur stora markarbeten som behöver utföras för att ytan ska bli jämn. Detta kommer att besvaras i MKB:n. Det framkom också att det är viktigt att belysa ifall andra materialtyper än hästgödsel kommer att hanteras. Exempel på andra material är kogödsel och trädgårdsavfall.

Stockholm 2008-02-06

WSP Environmental

Mark och Vatten Stockholm

Per Johansson

